

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9 Sub. Code :

1	0	4	2	1
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	2
---	---	---	---

Bachelor of Arts (FYUP) 2nd Semester
(2056)

MUSIC - INSTRUMENTAL

Paper : Hindustani Classical Music - Instrumental
(In all Mediums)

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 45

Note :- Attempt **five** questions in all, including Question No. 9 (Unit-5) which is compulsory and selecting **one** question each from Units 1 to 4.

UNIT-1

1. Explain any **three** of the following musical terms:

(1) Sam

(2) Khali

(3) Theka

(4) Thata

9

2. Define raag and explain its jatis.

9

UNIT-2

3. Explain the contributions of Ustad Alauddin Khan in the field of Indian Classical music. 9
4. What are the pros and cons of instrumentalist? 9

UNIT-3

5. What is the detailed knowledge of Maseet Khani Gat and Raza Khani Gat? 9
6. Explain the significance of laya and taal in Indian Classical Music. 9

UNIT-4

7. Write the description and notation of Razakhani/Drut Gat in Raag Yaman with two todas. 9
8. Describe Jhap taal and write its notation in ekgun and dugun. 9

UNIT-5

9. Attempt any **nine** questions:
 - (1) What is the thata of Raag Shudh Kalyan?
 - (2) How many Matras are there in Taal Dadra?
 - (3) Give the three names of Tanti Vadya.
 - (4) Which Matra is Khali in Jhap Taal ?
 - (5) What is the Vadi Swar of Raag Yaman?
 - (6) Which Gat is played in vilambit laya?
 - (7) What is the performing time of Raag Yaman?

- (8) In which date and year was Vishnu Digambar Paluskar born?
(9) Who founded the Gandharav Mahavidyalay?
(10) What is the jati of Raag Shudh Kalyan?
(11) Write the bols of mizrab used in Maseetkhani Gat.
(12) Which instrument was Ustad Allaiddin Khan associated with?
(13) Define raag. 9

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- कुल पाँच प्रश्नों के उत्तर दें। प्रश्न संख्या 9 (यूनिट-5)
अनिवार्य है, और यूनिट 1 से 4 तक प्रत्येक यूनिट में से
एक-एक प्रश्न करें।

यूनिट-1

1. निम्नलिखित संगीतमय शब्दों में से किन्हीं तीन की व्याख्या कीजिए:
(1) सम
(2) खाली
(3) ठेका
(4) थाट 9
2. राग की परिभाषा दीजिए और उसकी जातियों की व्याख्या कीजिए। 9

यूनिट-2

3. भारतीय शास्त्रीय संगीत के क्षेत्र में उस्ताद अलाउद्दीन खान के योगदान की व्याख्या कीजिए। 9
4. वाद्य यंत्र बजाने वालों के क्या फायदे और नुकसान हैं? 9

यूनिट-3

5. मसीतखानी गत और रजाखानी गत का विस्तृत ज्ञान क्या है? 9
6. भारतीय शास्त्रीय संगीत में लय और ताल के महत्व को समझाइए। 9

यूनिट-4

7. दो तोड़ों के साथ राग यमन में रजाखानी/द्रुत गत का वर्णन और संकेतन लिखिए। 9
8. झपताल का वर्णन कीजिए और एकगुण और दुगुण में इसका संकेतन लिखिए। 9

यूनिट-5

9. किन्हीं नौ प्रश्नों के उत्तर दीजिए:
 - (1) राग शुद्ध कल्याण का थाट क्या है?
 - (2) ताल दादरा में कितनी मात्राएँ होती हैं?
 - (3) तंतु वाद्य के तीन नाम बताइए।
 - (4) झपताल में कौन सी मात्रा खाली है?
 - (5) राग यमन का वादी स्वर क्या है?
 - (6) विलंबित लय में कौन सी गत बजाई जाती है?
 - (7) राग यमन का प्रदर्शन समय क्या है?
 - (8) विष्णु दिगंबर पलुस्कर का जन्म किस तिथि और वर्ष में हुआ था?

(9) ਗੰਧਰਵ ਮਹਾਵਿਦਿਆਲਯ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸਨੇ ਕੀ ਥੀ?

(10) ਰਾਗ ਸ਼ੁਫ਼ ਕਲ੍ਯਾਣ ਦੀ ਜਾਤਿ ਕਯਾ ਹੈ?

(11) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਮੇਂ ਪ੍ਰਯੁਕਤ ਸਿਜਰਾਬ ਕੇ ਬੋਲ ਲਿਖਿਓ।

(12) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਨ ਕਿਸ ਵਾਦਯੰਤਰ ਸੇ ਜੁੜੇ ਥੇ?

(13) ਰਾਗ ਕੋ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਜਿਓ।

9

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 9 (ਯੂਨਿਟ-5) ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਯੂਨਿਟ 1 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣੋ।

ਯੂਨਿਟ-1

1. ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੰਗੀਤਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਤਿੰਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ :

(1) ਸੈਮ

(2) ਖਾਲੀ

(3) ਠੇਕਾ

(4) ਥਾਟ

9

2. ਰਾਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

9

ਯੂਨਿਟ-2

3. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਨ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 9
4. ਸਾਜ਼ਵਾਦਕ ਦੇ ਕੀ ਫਾਇਦੇ ਅਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਹਨ ? 9

ਯੂਨਿਟ-3

5. ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਅਤੇ ਰਜ਼ਾਖਾਣੀ ਗਤ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਗਿਆਨ ਕੀ ਹੈ ? 9
6. ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿੱਚ ਲੈਅ ਅਤੇ ਤਾਲ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਦੱਸੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-4

7. ਦੋ ਤੋੜਿਆਂ ਨਾਲ ਰਾਗ ਯਮਨ ਵਿੱਚ ਰਜ਼ਾਖਾਣੀ/ਦੁਰੁਤ ਗਤ ਦਾ ਵਰਣਨ ਅਤੇ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਲਿਖੋ। 9
8. ਝਪਤਾਲ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਇੱਕਗੁਣ ਅਤੇ ਦੁਗੁਣ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਨੋਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ। 9

ਯੂਨਿਟ-5

9. ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰੋ :
 - (1) ਰਾਗ ਸੁੱਧ ਕਲਿਆਣ ਦਾ ਥਾਟ ਕੀ ਹੈ ?
 - (2) ਤਾਲ ਦਾਦਰਾ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੀਆਂ ਮਾਤਰਾਵਾਂ ਹਨ ?
 - (3) ਤੰਤੂ ਵਧਿਆ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
 - (4) ਝਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਮਾਤਰਾ ਖਾਲੀ ਹੈ ?
 - (5) ਰਾਗ ਯਮਨ ਦਾ ਵਾਦੀ ਸਵਰ ਕੀ ਹੈ ?

- (6) ਵਿਲੰਬਿਤ ਲੈਅ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੀ ਗਤ ਵਜਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?
- (7) ਰਾਗ ਯਮਨ ਦਾ ਗਾਇਨ ਸਮਾਂ ਕੀ ਹੈ ?
- (8) ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦਿਗੰਬਰ ਪਲੁਸਕਰ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿਸ ਤਾਰੀਖ ਅਤੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਹੋਇਆ ਸੀ ?
- (9) ਗੰਧਰਵ ਮਹਾਵਿਦਿਆਲੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਿਸਨੇ ਕੀਤੀ ?
- (10) ਰਾਗ ਸ਼ੁੱਧ ਕਲਿਆਣ ਦੀ ਜਾਤੀ ਕੀ ਹੈ ?
- (11) ਮਸੀਤਖਾਨੀ ਗਤ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਮਿਜ਼ਰਬ ਦੇ ਬੋਲ ਲਿਖੋ।
- (12) ਉਸਤਾਦ ਅਲਾਉਦੀਨ ਖਾਨ ਕਿਸ ਸਾਜ਼ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਸਨ ?
- (13) ਰਾਗ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ।

9